

Majtale 1934.

Af Th. Stauning.

Vi staar foran Majdagen, den gamle, nordiske Festdag, hvor vi byder Foraaret Velkommen. I den moderne Tid blev det Arbejdernes fælles, internationale Demonstrationsdag for 8 Timers Arbejdsdagen, for Verdensfred og for Socialisme.

Meget er forandret, siden Arbejderne i 1890 kaarede 1. Maj til deres Verdens-Festdag for vore Krav. Vi har haft Verdenskrigen og Liberalismens økonomiske Krig og staar nu foran det gamle liberalistisk-kapitalistiske Systems Sammenbrud.

Ingen benægter mere, at Samfundet er i Opløsning.

Mange Steder har Reaktionen bemægtiget sig Herredømmet, og mange Bevægelser har knust Arbejderklassen, politisk og fagligt, i en Række Lande. Paa Ruinerne af det liberalistiske Samfund sætter Diktaturet ind med Død og Ødelæggelse som Kendemærke. I Tyskland blev Socialdemokratiet undergravet af Kommunisternes Splittelse, og det unge Demokrati faldt. Diktaturet kom til Magten og undertrykte Friheden med utrolige Lidelser til Tusinder af gamle Kammerater.

Den internationale Samling har lidt svære Brud ved Udviklingen i Italien, Østrig, Tyskland og helt eller delvis en Række andre Stater. Verdensfreden trues igen! 16 Aar efter Fredsslutningen tales der nu aabenlyst her og der om en ny Krig, der mange Steder synes at beskæftige Sindene mere end dette at sørge for at skaffe Arbejde, sørge for at raade Bod paa de økonomiske Vanskeligheder, som hele Verdenssamfundet stønner under.

Det er i de seneste af disse frygtelige Efterkrigsaar blevet moderne at tale om Demokratiets Forlis og profetere Socialdemokratiets Udryddelse. Vore hjemlige Højremænd synger med paa samme Melodi, men de véd, at de ikke taler sandt.

Intet Demokrati kan holde overfor Maskingeværer, Fængslinger og anden Underkuelse af Folkefriheden. Socialdemokratiet har aldrig noget Steds haft den virkelige Magt. I Tyskland havde vort Broderparti efter Krigen tilkæmpet sig en stærk politisk Position, men Partiet sled sig op i indre Splittelse, fremkaldt af Kommunisterne. I England og i Danmark f. Eks. har man haft, dels har man socialdemokratiske Regeringer, men aldrig i Parlamenterne raadet over det fulde parlamentariske Flertal, derfor heller ikke haft den fulde politiske Magt. Det er saaledes noget Vrøvl at tale om, at Marxisme har spillet fallit. Ingensinde har man paatvunget Samfundene den marxistiske Idé imod Folkets Flertal. Alene i Rusland har man gennem Diktatur skabt noget, hvis Hensigt siges at være Skabelsen af et socialistisk Samfund. Om Forsøget derovre ved Hjælp af det haardhændede Styre lykkes, vil Fremtiden vise.

Meget er brudt sammen i disse Aar. Den kapitalistiske Verden rustede omkap i 50 Aar, og de smaa Stater fulgte villigt med. Verdenskrigen var paa det nøjeste forberedt, og dens Resultat var: 20 Mill. lemlæstede og 10 Mill. dræbte.

Krigen bragte Opløsning og efterlod en Verden i Kaos.

Folkene forarmedes, tyngedes ned af Erstatningsbetalinger og Skatter — Grænsestridigheder forblev uafgjorte eller flyttedes andre Steder hen. Og efter Vaabenlarmen fulgte den økonomiske Krig, nemlig Krigen om Guld, om Verdenshandelen — ikke om de marxistiske Ideer.

De kapitalistiske Staters Pengevæsen brød sammen, og alle Steder udførtes Transaktioner, hvorved store Formuer forsvandt som Dug for Solen.

Det er hverken Socialismen, Marxisme eller Demokrati, der har lidt Skibbrud.

Her som andre Steder har vi i disse Aar set nye Bevægelser gro frem, som med Bønderne som Garde søger at løbe Storm mod Stat og Samfund: L. S. samt Selskaber, der opgiver at ville udlaane Penge rentefrit — blot man har Tid at vente nogle Hundrede Aar! Fælles for disse Bevægelser er, at de retter deres Angreb imod det kapitalistiske System, hvilket ikke forhindrer, at de, der fører an indenfor Rækkerne, forlængst har forskrevet sig til Kapitalisterne og Obligationsejerne. Disse Bevægelser er nok Udtryk for den nye Tid, men de bærer ikke Udvikling i sig. De er Kvaksalveri af skadeligste Art.

Intet andet hjælper end Privatkapitalismen erstattet af Samfundsbesiddelse og Produktion.

Erkendelsen af det gale i Samfundsmaskineriet vaagner. De gamle Veje forlades, meget maa

laves om, og vi staar sikkert overfor et langt Skridt i Udviklingen: Kapitalisme undergivet Kontrol, og det lille Danmark maa, som alle andre smaa Stater, søge at faa det bedst mulige ud af denne nye Tingenes Tilstand.

Frihandel og Frikonkurrence har spillet fallit og har taget Madsen-Mygdals Slagord om Løntilpasning med sig i Graven.

Hvert enkelt Land søger nu at klare sig bedst muligt ved egen Hjælp. Deraf følger, at den danske Landmand ude paa Verdensmarkedet har mødt hidtil ukendte Vanskeligheder. Ingen tænker mere paa den liberalistiske Idé, paa den ubundne kapitalistiske Konkurrence.

Verden er blevet en anden, og deraf følger Ændringer af det i Slægtled tilvante Liv. Handelen er ikke fri mere. Vi kan nu kun købe i Udlandet i den Udstrækning, som vore

Valutabeholdninger tillader. Man handler ikke længere frit, hvor og med, hvad man vil. Man køber nu dér, hvor det af samfundsmæssige Grunde er heldigst og tilladt, og i den Maalestok, som Staten gennem Restriktioner har bestemt. Vi tilvirker nu her i Landet meget, som vi før maatte indføre. Disse nye Produkter er det i de første vanskelige Aar nødvendigt at sikre ved nogen Beskyttelse, saa de ikke slaas ned. De giver Beskæftigelse til danske Arbejdere og er i sig selv en Bekæmpelse af Arbejdsløsheden.

Udefra maa vi hente her til Landet de forskellige Raastoffer: Jern, Staal, Kul og Olie o. s. v., som ikke findes i Danmarks Jord. Forudsætningen for, at den danske Industri kan faa disse Raastoffer hjem og holde Produktionen vedlige er, at vi har et Byttemiddel. Og det har vi i vore Landbrugsprodukter, og det er ikke uvigtigt, at Afsætningen heraf sikres mest muligt. Derfor maa der aftales og reguleres saadan, at vi kun køber hos de Lande, der køber hos os.

Vort Landbrug maa, af Hensyn til den nye Situation for Handel og Nationerne imellem, indrette sig paa, at det ikke producerer mere, end der kan afsættes. Men vi maa fortsætte Bestræbelserne for at finde nye Markeder, og saa maa der nye Aftaler, nye Reguleringer, nye Indgreb til.

Vort Landbrug kan selvfølgelig ikke oparbejde Produkter, uden at Landmændene faar en ordentlig Pris derfor og Mulighed for rimeligt Udbytte.

Vi er derfor gaaet ind paa visse Statsforanstaltninger for at sikre Priserne og muliggøre en vis Omsætning. Dette gælder saaledes Korn, Smør og Margarine, hvor vi kunstigt har medvirket til den Stimulering, der var nødvendig overfor disse Produktionsgrene.

I Forvejen havde vi gennemført den store Sukkerordning, hvorved der er sikret Beskæftigelse for Tusinder af Mennesker. Og den indenlandske Kartoffelmelsfabrikation og Kontrollen med Spritfabrikationen er i sig selv Udtryk for Statsmagtens Reguleringer og Indgreb.

Vi lever, som alt sagt, ikke længere under Liberalismen, men under den kontrolerede og regulerede Kapitalisme, hvor Statsmagten kan træde op med hele sin Autoritet.

Dette gav sig fornylig Udtryk overfor Slagterierne og Slagteriarbejderne, da en faglig Konflikt imellem disse Parter truede med at lamme vor, for hele det danske Samfund saa livsvigtige Eksport af Landbrugsprodukter til England.

Begge disse Parter, alle Parter i vort Folk, maa lære at leve og indrette sig under vor Tids stærkt ændrede Forhold. Endnu mere end før gælder, at vi ikke kan taale en undergravende Forstyrrelse i vort Produktionsliv, hvor betydende Samfundsinteresser staar paa Spil.

Naar den danske Stat garanterer Levering af saa og saa mange Svin pr. Uge til det engelske Marked, saa er denne Handelsaftales nøje Overholdelse af største Interesse baade for Arbejderne og for Landmændene.

Thi ellers gaar Kunden til andre Sælgere, og det er tvivlsomt, om han vender tilbage.

5000 Slagteriarbejdere og 100 Slagterier kan ikke faa Lov til at lamme vort Lands økonomiske Liv. Der strides ikke om Enkeltmands-Interesser, naar det er Samfundets vitaleste Interesser, der staar paa Spil. Havde Slagterikonflikten faaet Lov at vare blot 8 Dage til, saa havde vi maaske for bestandig mistet vor nuværende engelske Kvota, hvilket vilde have gjort Halvdelen af denne Industris Arbejdere overflødige.

Tro ikke, at de højt roste danske Landbrugsprodukter er usaarlige i Forholdet til Udlandet. Vort Smør beherskede indtil for faa Aar siden Verdensmarkedet. Fra 1909—30 var Danmark Hovedleverandør af Smør til England, Tyskland og en Række andre Stater. Nu er vore sværeste Konkurrenter derude Lande som New Zealand og Australien, der dengang ialt kun producerede 53 Mill. kg Smør aarligt. 19 Aar efter, i 1932—33, er deres Smørproduktion vokset til 215 Mill.

kg aarligt. Danmark er som Smørleverandør faktisk slaaet ud for Hovedmarkedernes Vedkommende!

Og saadan vil det gaa ogsaa med vore andre Produkter, hvis vi ikke passer paa. Hele det danske Folk maa staa sammen i denne alvorlige Stund og enigt søge at afværge de Ulykker, som Ubetænksomheden kan medføre.

Det ene Land efter det andet indfører en Planøkonomi. Det maa vi ogsaa gøre som Modvægt mod hele Verdensmiseren.

I Danmark inddrager vi Tingene i den Udstrækning, vi mener nødvendig. I Rusland f. Eks. inddrages alt. I vort Land vil det næppe foreløbig være af Interesse at inddrage hele Hjemmemarkedets Produktion, saadan som man har gjort det i Rusland. Og det betyder i Øjeblikket mindre, hvilken af disse to Slags Planøkonomi der er bedst, men sikkert er det, at vi i Danmark ogsaa derigennem maa søge at værne om Demokratiet, saa vidt og saa langt, som det er muligt.

Thi dermed værner man bedst om den danske Arbejderklasses Interesser. Den nye Tid fører med sig, at Staten har maattet fastsætte Priserne paa visse Varegrupper, saasom Sukker, Smør og Margarine. Det er muligt, det for en Tid bliver nødvendigt fra Statens Side ogsaa at fastsætte Prisen paa den Vare, der hedder Arbejdskraften.

Ogsaa herved kan vi i svære Overgangsaar sikre Arbejdernes berettigede Interesser og danne Modvægt mod en økonomisk stærk Gruppe af Løntrykkere overfor de økonomisk altid svage Arbejdere.

I en uoverskuelig Tid vil de store økonomiske og sociale Spørgsmaal staa i Forgrunden, og herefter vil det internationale Liv og Samkvem ændres.

I Aarene 1929—32 gik Verdenshandelen ned til 1/3 af dens hidtidige Omfang, og deraf følgende Vanskeligheder fik vort Land ogsaa sin rigelige Part af. Ikke mindst blev Skibsfart og Transport ramt.

De store Stater afspærrede og gik over til Selvforsyning i videst mulig Grad, og de smaa Stater havde intet andet Valg end at følge bagefter. Denne Selvforsyningens Idé har baade økonomiske, nationale og militærpolitiske Formaal, og den vil sikkert holde en god Tid.

Frihandel vender vi maaske aldrig mere tilbage til. De store Stater har bragt mægtige Ofre for at fremme Selvforsyningen. England søger at naa det ved en storstilet Udvikling af sit Landbrug, ledsaget af en lignende Udvikling i Englands Kolonier og koloniale Lande.

Land efter Land skiller sig ud uden Hensyn til Helheden i Samfundet. Rusland, Amerika, Tyskland, Italien, Frankrig, England o. s. v. er alle — til Trods for Forskellen i deres politiske Styresæt — slaaet ind paa Selvforsyningens Vej — den vidtgaaende Planøkonomi. Der indkøbes kun hos Lande, som handler hos én selv, og der træffes Aftaler om bestemte Leveringer fra begge Sider. De store Lande har indrettet Verden paa en ny Maade, og de smaa Stater maa følge med i Udviklingen.

I 1929 androg Danmarks Landbrugseksport 1400 Mill. Kr. I 1932 var den dalet til 812 Mill. Kr., altsaa ca. 600 Mill. Kr. ned. Disse Tal viser, at vi maa passe paa, hvis danske Arbejdere fortsat skal sikres Beskæftigelse paa dette Felt.

Det har været Ministeriets Opgave at skulle tage Stilling til de største og mest betydende Problemer, som har meldt sig for vort Folk. Dette vidner jo heller ikke om den danske Marxismes Fallit — vidner tværtimod om Kapitalismens Sygdom og Krampe.

Vi har faaet gennemført store Kriseforanstaltninger med en omfattende Hjælp til det stærkt kriseramte Landbrug. Og til de arbejdsløse er siden Oktober 1931 j ekstraordinær Understøttelse ydet 130 Mill. Kr.

Trods dette Kæmpebeløb, ydet i Løbet af 3 Aar, véd vi, at der endnu hos Tusinder af Mennesker i vort Land findes Nød. Men disse 130 Mill. Kr. i ekstraordinær Hjælp viser dog, hvilken uvurderlig Betydning det har, at Arbejderne er i Besiddelse af stærkest mulig politisk Indflydelse.

Aar som 1927—28, da Ministeriet Madsen-Mygdal sad ved Magten, blev der ikke bevilget Understøttelse til de arbejdsløse. Tværtimod — Understøttelser blev beskaaret, og i Stedet blev Nedskæringskniven brugt mod de fattigste i vort Land. Pengene, som derved spares, skulde efter Sigende gaa til Hjælp til Landbruget!

Havde Socialdemokratiet ikke sejret den 30. April 1929, og havde vi ikke generobret Magten i

1932, saa var nye, uretfærdige Nedsikæringer blevet Følgen, hvilket havde forøget Nøden og Elendigheden.

Vi har hjulpet de arbejdsløse mest muligt, og vi har søgt Arbejdsløsheden bekæmpet ved fra Statsmagtens Side i disse Aar at bevilge 500 Mill. Kr. til offentlige Årbejders Igangsættelse, nemlig ved Veje, Broer, Skibe, Baner, Boliger o. s. v.

Der er Bedring at spore i Forholdene, men ude over Vanskelighederne er vi langt fra endnu — og vi véd ikke, om nye Omvæltninger og skadelige Bevægelser vil stille sig hindrende i Vejen overfor Bedringen.

Det danske Landbrug gav i Regnskabsaaret 1931—32 et Underskud af 13 Kr. pr. ha. I Regnskabsaaret 1932—33 viser det sig, at Netto-Indtægten har været 59 Kr. pr. ha. Det er ikke fuld Restituering, men dog væsentlig Bedring. Byggeriet er ved at komme i Gang. Industrien er kommet i fornyet Drift ved en Række nye Produktioner, og Skibsbygningen kan ogsaa notere Opgang.

Vi maa herhjemme holde ud, Produktionslivet maa sættes i fuldt Sving igen, vi maa undgaa oprivende Kampe og følge med i den tekniske Udvikling. Gør vi det, da er der Haab om, at Danmark vil faa sin Andel i de bedre Tider, naar de kommer.

Trods Bedringen, der spores, vil det nok blive nødvendigt at skride til særlige Foranstaltninger tilsigtende Nedsikæring af Arbejdstiden og Begrænsning af Overarbejdet. Der er Planer fremme herom, men Sagen er ikke saa lige til at løse, som nogle tror.

Vi har i mange Aar demonstreret for 8 Timers-Dagen, og vi har faaet den, men Lovfæstning deraf fik vi aldrig de andre Partier med til. Nu tales der i fuldeste Alvor om en 7 eller 6 Timers Arbejdsdag — ikke for at give Arbejderne Lejlighed til Driveri og Drikkeri, som Højrebladene tidligere skrev om 8 Timers-Dagen, men for at sætte ind for ordnede Tilstande i Produktionslivet, og for at give Arbejderne forøget Andel i Livets og Kulturens Værdier.

Vor politiske Indflydelse er blevet betydelig, og den vil yderligere kunne udvides, naar Arbejderne staar enige sammen, som de har gjort det hidtil.

Tiden er fyldt med Projekter fra nye Bevægelser. Kommunisterne vil Diktatur gennem en voldelig Omformning af Samfundet. Vi har en halv-revolutionær Bondebevægelse, L. S., som ogsaa truer med Vold, navnlig mod dem, de har laant Penge af! Og her og der møder man Grevekroner i en Samling af reaktionære Spekulanter, som ønsker at paaføre Danmark en udenlandsk syg Samfundsform gennem Diktatur og Tvang. Alle bygger de paa Had mod Demokratiet, mod Arbejderklassen. De beskyttes af den demokratiske Stats Frihed for selv at berøve Arbejderne Friheden. Dette har vi set i andre Lande.

Men der skal være Lovlydighed og ordnede Tilstande i vort Land — ogsaa under den socialdemokratiske Regering. Man tager fejl, hvis man tror, at vi finder os i Terror. Vore Love forlanger vi respekteret, og det baade af Grever og af Arbejdere. Vi vil ikke tillade, at to Menneskealdres Indsats for Folkefrihed og Demokrati slaas ned med Vold. Og prøver nogen derpaa, skal Statsmagten vide at sætte sig herimod med al sin Magt! Flertallets Vilje er den afgørende, og den forlanger vi respekteret. Saadan var alle Dage vore Vilkaar i den politiske Kamp. Vi viste Respekt for Loven, og vi vandt frem — ikke ved Vold og Terror, men ved Overbevisningens og Ordets Kraft! Vi har levet under 1100 Godsejeres politiske Magt gennem det gamle Landsting, men vi slog os igennem paa Lovens Grund. Og de nye Herremandsnykker, vi nu af og til møder, skal vi ogsaa nok vide at holde os fra Livet. Uforsonligt vil vi bekæmpe ethvert Forsøg paa Borgerkrig og Diktatur. For ærligt og redeligt Arbejde har Ministeriet igennem 5 Aar ydet sin Indsats, hvorved der — trods alle Vanskeligheder — er gennemført store sociale Forbedringer for de vanskeligst stillede i vort Land.